

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

14 de Seruitutibus rusticorum prædiorum, Semitæ, Itineris, Viæ, & actus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

namque est locus porrectus instar pulpi, mutulise marmore
7 vel ligno suppositis. ¶ Meniana ¶ itaque & suggrundia & proie-
cta vnam habebunt tractationem. Porro lex est posita, ne me-
niana iuxta vel contra aream vel domum vicini priuati habere
liceat, nisi intersint pedes decem, solis & aeris liberi nobis: si au-
tem obiciantur aedificia publicis, pedes quindecim, aliter vero
decidantur. *l. Meniana, de aedific. priu.* Scilicet si sint siue iure ser-
uitutis. Nam iure seruitutis licet, & vidente & patiente domi-
no. *glo. in d. l. Meniana, in verbo detruentur.* Paulus quoque de
proiecto disputans ait, si quis proiectum supra vicini priuati solum non
iure habere dicatur, tolli interdicto posse per eum, cuius est solum.
Et si iure habeatur, posse prohiberi per dominum domus,
ne inhibeatur proiectu a domino soli. *l. 3. §. item videmus, in 2. §. Labeo, uti possid. lib. 43. P. tit. 16. l. quemasmodum 39. §. 1. ad l. Aquil. in P.* Et si menianum priuatum sit in publicum solum
reiciens, & velum extra posuerit, quod vicini luminibus officiat,
vile interdictionem competit, ne quid in publicum immittat,
qua ex re luminibus officiat alterius, *leg. 2. cum quidam, ne
quid in loc. pub. lib. 43. P. tit. 8.* Sic Ludouicus 11. Rex Gall. Lug-
dunimandauit deici proiecta domorum in vias publicas anno
domini 1499. *Guiliel. Paradinus, lib. 3. Historia Lugdunens. ca. 10.*
Subinde anno Domini 1560. si idipsum fieri per vniuersas ciuitates
Galliae, in comitis Aureliacensibus statutum est, *in constitutio.
Aureliacens. anni 1560. artic. 96.* Et lege Romana inhiatum
quoque, ne supra vias pontes ad coniungendas domos faceret
liceat, vel aliud, quo deterior via fiat, ut specus, *l. 2. §. tractatum,
& tot. tit. ne quid in loc. publ. in P. facit. l. fin. de summi. P.*

De Seruitute urbana, Proiciendi Aquam, vel Quisquilias. Cap. 13.

- 1 *Aquam non licet proicere ex superiori loco, vel Quisquilias sine iure seruitutis: aliter ius prohibendi est.*
- 2 *Qui habet seruitutem proiciendi aquam in inferiora, non potest fecunda, vel urinam, vel alia in iniuriam inferiorum proicere.*
- 3 *Fumum in suo facere licet lauareque, aquam sumere: dum non fiat in iniuriam alterius.*
- 4 *Fumum quando licet ex inferioribus sine seruitute in superiora immittere.*
- 5 *Interdictum vile uti possidetis, pro conseruando iure sumi faciendi.*
- 6 *Ob quas causas quis prohiberi potest, ne fumum etiam in suo faciat.*

Hic affinis tractatio ¶ seruitutis proiciendi, in *leg. 1. §. fin. de seruit. urba.* videlicet aquam vel quisquilias. in aream vel hortum vicini: nam non omnis qui habet lumen immisissum vel lumina in res vicini, hanc seruitutem proiciendi vel prospiciendi habet: sed luminis tantum. Itaque ex superiori loco in inferiorem non licebit citra ius seruitutis, aquam vel quid aliud immittere: aliter agitur ita ius non esse negatoria. *l. p. in l. §. scuti. 8. §. Arist. §. serui. v. in d. P. l. §. fin. l. 13. cod. l. quidam Iberus, 12. de seruit. urba. praed.*

¶ Sed ¶ si ius seruitutis sit, licet, *dicit §. Arist.* dummodo iniuriam facienda causa non proiciatur, quia tunc iniuriarum nomine agi potest, *leg. penultim. de iniuriis in P.* Et dum non proiciantur urina fetida, vel stercorea, aliae similia, quae in hac seruitute non censentur concessa: sed excepta. *Capol. in l. de seruit. urba. in cap. 31. num. 5. per text. & glo. in l. fin. §. pen. quod vi aut clam, & per text. & glo. in l. 2. §. idem aut, si in odore, ne quid in loc. pub. fac.*
l. 1. §. 2. de cloac. ¶ In suo ¶ tamen sine proiectione quis potest libere sedere, lauare, & fumum facere solito modo, & dum non faciat animo iniuriandi, neque ob aquam modicam cadentem in alieno reprehendi potest, vel prohiberi ne in suo lauet, *dicit leg. §. scuti. §. fin.* ¶ De fumo ¶ etiam eadem dicenda sunt ascendente & immisso ex inferioribus partibus in superiora, vt non liceat citra ius seruitutis, *dicit leg. §. scuti. in §. Arist. & §. fin. si serui v. in d. alioquin agatur actione, ita ius non esse, vel iniuriarum, si animo iniuriandi fiat, l. penult. de iniur. P.* Quod si quis vult immittere iure suo, nec faciat animo iniuriandi, quod in dubio non praesumitur, *leg. fluminum, §. fin. de damn. inf. P.* distinguendum, an faciat ignem solum quem exigat vltus sui & familiae, & ita fumum non grauem faciat, vt non possit prohiberi, *dicit leg. §. scuti. §. fin.* Etenim hoc natura praedii esse videtur, & ignis. Nam ignis vix sine fumo vnoquam carbonum etiam quamuis sit. Ignis autem & fumi natura sursum tendere, vt aquae deorsum ad iunum centrum: & proinde eadem ratio, ac in aqua erit

aduersus cuius damnum prospicitur vicino toties, quoties manufacto opere agro aqua nocitura est: sed cum quis manu fecerit, quo aliter fluere: quam natura soleret: si forte immitrendo eam aut maiorem viciniam, aut vehementiorem, aut si comprimendo redundare fecerit: quod si natura aqua nocet, ea actione non continetur, *l. p. in l. §. scuti. in leg. 1. §. hac autem actio, de aqua plu. arcend. l. b. 39. P. tit. 3.* Et quando lex agris dicta non est, naturam loci seruandam esse placuit, & semper inferiorem locum superiori seruire debere, atque naturaliter hoc incommodum inferiorem a superiore pati, & ibi quasi quandam seruitutem esse, *dicit leg. 1. §. denique, de aqua plu. arc.* Superior autem is dici potest ager, seu portus aedificium superius, vbi fumus sit respectu ignis, qui primum ab eo oritur & inferius aedificium per quod transit. Nam quem admodum aqua, quae in inferiora tendit, dicitur respectu centri immitti: sic & fumus ab inferiore ad centrum pergens, dicitur quoque immitti, *dicit leg. §. scuti. §. Arist.*
¶ Et ¶ si quis velit ita vtentem iure suo, in suo prohibere, datur ei interdictionem uti possidetis, *d. l. §. scuti. §. sed & interdictionum, l. §. ne r. 4. de iniur. in P. l. §. duo. §. hoc interdictionum uti possid.* Scilicet vtile, veluti pro quasi possessione, quae in seruitutibus consideratur, *l. penult. de seruit. in P.* ¶ At si ¶ praeter consuetudinem morem vel in quantitate, vel in qualitate ignem solum augeat, vnde sit vel fumus grauior vel copiosior: puta si res fetidas, veluti centones coriorum, ossa stipulam madidam, vel faenum comburat, vel vice medioctis ignis, puta carbonum, quod tantum poterat facere, ligna vtrahat potissimum viridia & fumantia: vel si antea domus dominus igni communi vtens, locauerit ei, qui castra tabernam exercet, & fumo caseos vel alia siccet, prohibitio fieri potest, si seruitus non sit imposita fumum immittendi, *dicit leg. §. scuti. §. dicit igitur Arist.* Quare & puto nec pro fumo agi posse cum eo cuius est focum habendi, neque pro damno, quod inde euenerit ex incendio, nisi antea prospectum fuerit damni infecti cautione, *l. §. seruis seruum 27. §. si furnum, ad leg. Aquil. contra,* si praeter morem ignem fecerit, vel negligenter custodierit, *dicit leg. §. seruis seruum, §. si fornacarius, vel consulto, vbi non solet fieri, focum fecerit.* Sicque intelligo responsum Vlpiani, quo si quis fumo facto apes alienas fugauerit, vel necauerit, in factum actione tenetur, *l. p. in l. §. si quis fumo 90. L. Aquil.*

De Seruitutibus rusticorum praediorum, Semitae, Itineris, Viae, & Actus.

Cap. 14.

- 1 *Transire per praedium alienum ius non est: fas est si. Iniuriarum actio contra volentem ingredi fundum alienum, inuito domino, competit.*
- 2 *Quibus causis licet aliena praedia inconsultis dominis ingredi.*
- 3 *Via publica in viciis destructa, per vicina praedia traheatur licet.*
- 4 *Vicini coguntur viam vendere ei, qui habet inter illos praedium medium.*
- 5 *Seruitutes praediales rusticae quae: Iter, actus, viae quid, & semita.*
- 6 *Latitudo actus, viae, & itineris quanta esse debeat.*
- 7 *Seruitutibus actus, viae, & itineris concessis, omnia in praedio agere licet, sine quibus quis vti nequit.*
- 8 *Dominus praedii seruientis in seruitute rustica, non tenetur rescindere praedium pro vsu seruitutis: contra, in seruitute urbana.*
- 9 *Rescissionis nomine in seruitute qua non liceant, & de actionibus pro iure hoc confirmando, &c.*
- 10 *Confessoria quomodo & quando domino praedii dominantis competit. Interdictum prohibitorium de itinere quando datur.*
- 11 *Exceptiones quae dantur vocato in ius, ex interdictione de itinere.*
- 12 *In Interdicto de itinere sit estimatio eius quod interest prohibitionem non fieri, vni que cautio de non prohibendo.*
- 13 *Inter Actum & viam differentia.*

¶ Vre communi ¶ diuisione probata rerum, per fundum alterius transire ius non est, *l. per agrum 11. de seruit. C. et si fas sit, ca. 1. pri. d. fin.* Et ideo dominus potest prohibere ingressum fundi cuiilibet. *l. 3. §. 1. de acq. rer. dom. §. plane, apud Iustin. de rer. diuis. l. dimissus, de seruit. rust. praedio.* Et si eo inuito velit ingredi, tanquam prohibitus re sua vti, potest actione iniuriarum experiri, *l. iniuriarum actio, 13. §. si quis, de iniur. in P.* fas tamen est, id est, si non prohibeat dominus potissimum, aequum est: maxime si innoxius est transitus, & iam facta via vel semita fructibus collectis, nam per eum ire desiderat, etsi dominus semitam non in-

terciderit. Alioquin enim intercedendo vetare videtur. signum enim est eum non consentire & vetare: idcirco etiam ignorans, qui non consentit videtur. *l. qui vas 49. §. vetare, de furt. in P. facit l. iniurium 4. de serui. urban. prad.* Neque alteri permissum est legem. quam suis rebus quisque ponit violare. vt iuri consonam. *§. disponat, de nupt. l. 2. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. fin. §. fin. C. de pact.*

2 *§. Paucis exceptis. †* in quibus leges permittunt alienum solum & cum auctoritate iudicis ingredi, vt in thesauro effusione. quod in alieno positum quis iurat se habere. *in l. Thesaurus 15. ad exhib. lib. 10. P. tit. 4. in persecutione serui fugitiui. leg. 2. de seru. fugit. C. si dominus qui pendentes sui prædii fructus vendidit, emtori ingressum colligendi causa prohibeat, l. qui pendente, 26. de act. emt. lib. 19. P. tit. 1. si glandem quæ cecidit in fundum alterius dominus fundi colligere vetat, l. de glan. legen. nam hoc licet data cautione damni infecti, l. Iulianus 9. §. glan. ad exhib. lib. 10. P. tit. 4. Et † si via publica destructa est imbribus, vt per eam iri non possit, tunc enim ire licet per fundum alienum, l. si locus §. si quemad. seru. amit. videlicet vicinum viae publicæ: cum quod tuo quis vtilitatis publicæ causa priuari potest. l. Lucius, de equit. in P. l. item si verberetur, de res vindic. in P. tum etiam, quod ipse est quodammodo in culpa, quod publicum iter sibi vicinum non reficiat, vt tenetur, l. adiles 3. de via publ. lib. 43. P. tit. 1. §.*

4 *§. Sic etiam †* si ager alicuius sit vtrinque alienis cinctus, is potest aliquem ex vicinis cogere oblato pretio, iter sibi dare ea parte, qua minus incommodum passurus est, l. si quis sepulcrum, de relig. & sumitibus iuner. P. Item si per illud iter per annum & triginta dies proximos ierit, sciente & patiente domino fundi, l. 1. in prin. & §. prætor ait, de itin. act. priu. Quare qui fundum habet, ad quem ire colendi causa non potest, nec inde fructus exportare vicinis circumdatus sine via publica posset cogere vicinum sibi iter præbere, ne illi prædium inutile sit, oblato legitimo pretio pro iure concessio & prouidentie iudicium est, his necessitatibus agriculturæ sustinere. l. de agrico. & censu lib. 11. C. aulh. agricultores, C. que res pign. oblig. poss. si modo aliunde ad fundum venire non possit, alioquin enim eo adire deberet, quamuis longissimum esset iter. Et sic seruari tradit Mauerius, in præd. §. item si quis petat viam, de seru. per l. binas ados. & l. olympo. de seru. urban. P. & l. testatrix, in prin. si seru. vindic. l. seru. §. fin. de leg. 1. l. damnas est. §. 1. de usufr. lega. & iudicatum fuisse Papus lib. 14. rap. ad. ar. §. tit. 1. ar. §. 3. Itaque ad vtilitatem prædiorum & commoditatem dominorum constitui oportuit remedia quædam, quibus dominorum iura aliis vicinis communicarentur, si sit necessitas prædiorum & vtilitas, sine quibus non constituitur seruitus hæc realis, l. quoties 15. de seru. tit. gene.

5 *§. vlt. in P. l. sicuti. §. fin. si seru. vindic. prædiorum. §. Ea †* prædiorum seruitus in multiplici differentia est pro ratione diuersæ vtilitatis: atque eius generis, iter, actus, via, aquæ ductus. l. 1. de seru. rustic. præd. lib. 8. P. tit. 3. rusticorum, de seru. ap. Iust. in. vbi distinctiones tradantur. Iter, est ius eundi, ambulandi hominis, non etiam iumentum agendi vel vehiculum. Actus, est ius agendi vel iumentum vel vehiculum, continetque iter. Via, est ius vehendi, ambulandi, & agendi. Exiitimo & semitam annumerandam quæ itinere angustior, quasi semi iter, l. quantum 157. de verb. signific. In sermone communi & apud bonos auctores extra etiam tractationem seruitutum in iure, hæc via & iter promiscue usurpantur, at in seruitutum causa longe differunt, quia minus iter, quam via. Et ire dicitur non tantum qui pedes it, sed qui iumentum insidet, aut lectica aut sella eques: non autem iumentum ducere per iter potest, scilicet pedes. Etis qui actum habet, armentum trahere & vehiculum ducere potest, l. qui sella

6 *7. l. iter actum, 12. de seru. rust. §. Latitudo †* actus itinerisque ea est, quæ demonstrata est: quod si nihil dictum est, hoc arbitrio statuendum est. In via aliud est, nam si ea dicta non est, legitima debetur. l. certo generi 13. §. 1. & l. latitud. de seru. rustic. Legitima autem est latitudo viæ, in porrectum octo pedum: in anfractum vbi flectitur, sexdecim. l. via latitudo 8. eod. Angustior tamen vel latior c. constitui potest, leg. via 23. eod. tit. De priuata loquitur non de publica, quæ alterius tractationis & multiplex est, militaris, regia, consularis, communis publica. vt in l. 2. §. viarum, ne quid in loc. publ. P. vnaeque, & ante diximus, de re de publicis rebus egimus lib. 3. c. 13.

7 *§. Prædictis †* tribus seruitutibus commune, vt illis concessis, possitis cui quaeruntur, in prædio seruiente ea omnia facere, si-

ne quibus vt non posset nisi fodiendo, substruendo, & alia faciendo. Sicut & in aliis seruitutibus, leg. si iter 10. de seru. rust. general. l. seru. ius, 19. §. si domo, de seru. urban. prad. l. quintus, 15. de seru. rustic. l. refectioes, §. fin. commun. prædior. l. Seruius, §. seruus, de riuus 1. §. si quis mihi, si seru. vind. §. 5. vtilitas, de itin. act. priu. P. Videntur enim concessione alicuius facta, omnia ea quoque concessa, sine quibus inutilis ea concessio esset. l. si de offic. eius cui mand. est iuri. l. 2. de iurisdict. omn. iud. l. 3. §. qui haustum, de seru. rust. l. 1. §. 1. si usufruct. pet. l. binas, l. §. non autem, de seru. urban. Inutilis autem esset seruitus prædialis, si locum seruitutis non liceret reficere vel idoneum reddere ei, cui debeatur. Siquidem dominus prædii seruientis ad id non tenetur, l. quoties, l. §. fin. de seru. tit. general. *§. In †* quo distinguatur seruitute urbana oneris ferendi hæc prædialis seruitus, d. l. quoties. In hac tamen refectioe vel adificatione seruientis loci cauendū est, ne forma proprietatis immutetur, quia tunc non licet, l. usufructuarius in 1. §. adificum, de usufr. in P. neque etiam licet iter vel viâ lapide seu siliice sternere, l. loci corpus 4. §. si quis si seru. vind. P. Neque reficere quoque licebit, si in seruitutis constitutione lex dicta sit, vt qui cundi agendive ius habeat, reficiendi ius non habeat: vel si velit reficere vsque ad certum tantum modum possit. l. 3. §. fieri autem, de itin. act. priu. lib. 43. P. tit. 18. Cauere etiam debet & vt qui reficit minori quoad fieri possit detrimento prædii seruientis faciat: aliter enim merito prohibetur, l. veteres 4. & l. seg. de itin. act. priu. extra hos casus vel similes minime. Nam competunt domino prædii dominantis actio confessoria, & interdictum de itinere & actu priuato: illa, si in iure seruitutis impediatur: hoc, si factio aliquo ab usu & quasi possessione prohibeatur, leg. 2. §. fina. si seru. vindic.

§. Confessoria † itaque contra prohibentem reficere, l. 4. §. si quis 9 mihi si seru. vind. vt supra diximus, si in loco itineris adificatur, per totam l. fin. eo loco, l. 9. eod. si seru. vind. vel si arborem habeat independentem vicinus, quæ viam vel iter iniurium vel inhabile faciat, l. loci 4. §. si quis mihi, si seru. vind. Interdictum autem præcedens prohibitorium est de itinere actu priuato, pertinens ad tuendas seruitutes, cuius conceptio substantiam demonstrat. Sic enim prætor ait, quo itinere actu priuato, quo de agitur, vel via, hoc anno, nec vi, nec clam, nec precario, ab illo usus es, quominus ita utaris, vim fieri veto, explicatur in l. 1. & l. 101. tit. de itin. act. priu. lib. 43. P. tit. 18. Quo interdicto prætor non inquit, vtrum is, qui eo vitur habuerit seruitutem iure impositam, vel non: sed tantum an usus sit hoc itinere vel actu, hoc anno, non vi, non clam, non precario: & in hoc tenetur cum licet eo tempore, quo interdictum redditur, usus non sit, si modo hoc anno vsum est, vel modico tempore, id est, nõ minus quam triginta diebus, d. l. leg. 1. §. hoc interdicto. Quod si hoc anno usus non est, propter inundationem forte vel aliud simile, sed superiore anno, potest repetita die hoc quoque interdicto vt per in integrum restitutionem, ex illa parte, si qua mihi iusta causa videbitur: Et si per vim contigerit non fuisse vsum, in integrum restituatur. d. l. 1. §. si quis propter inundationem, & l. Iulianus, in 2. eod. tit. Differt autem ab interdicto de itinere reficiendo: quod hoc non competat, nisi ei qui hoc anno sit vsum, l. 3. hoc interdicto, eod. tit.

§. Exceptiones † vocati, quæ agentem excludunt, erunt quod 10 is vsum sit precario, clam, vel vi seruitute, d. l. 1. §. si tibi fundum, & l. 3. eod. tit. Item si eo cõmeauit, non tanquam iure suo utens: nam vt hoc interdictum competat, ius fundi possidisse oportet, l. fin. de itin. act. priu. & l. 1. §. Iulianus, in 1. eod. tit. l. fin. si seru. vind. lib. 8. P. tit. 6. Mens enim inspicienda possidentis, ratione cuius quis non solum per seipsum vt dicitur, sed etiam per colonum, per hospitem, vel alium nomine suo, leg. 1. §. is cuius colonus, de itin. act. priu. ex suo mandato, l. 3. §. si quis, eod. & per usufructuarium, d. l. 3. §. vti videtur. *§. Et in hoc †* interdicto estimatio fit, quanti interfit via prohiberi vel itinere, l. 3. §. in hoc interdicto, eod. daturque cautio de non impediendo, quantum de iure suo, qui prohibet, doceat, l. fin. de aqua quodid. & affi. lib. 43. P. tit. 19.

§. Sed quæstio est † inter interpretes, quid interfit inter actum 12 & viam, cum ex superioribus finitionibus appareat eandem tribui vtrique facultatem, l. 1. de seru. rustic. præd. §. rusticorum, de l. ut. Et ideo cum comminisse oporteret, quandam aliam differentiam, quam nominum diuersitas adferret, l. si idem, C. de eod. interpretes quidã putarunt viam latius patere quã actum: alii alia adferunt. Ego nemine reprehendo, sed exiitimo differen-

tiam petendam a M. Terentio Varrone, qui mihi persuasit actum esse. viam in agris rusticisq; concessam: viam & alibi quam in agris, ut actus sit via species. Sicut enim scribit Varro 4. de lingua Latina. *Via siquidem iter, quod ea verbendo teritur: alius iter in agris: iter iterum, quod agendo teritur: etiam ambitus iter, quod circumuendo teritur, &c.* Vt actus ita sit ius agendi vel iumentum vel vehiculum, scilicet in agrum a villa. Et eo modo videtur sensisse Ulpian. dum agit de priuatis itineribus, in l. 2. §. *primata via, ne quid in loc. pub. lib. 43. P. tit. 8.* Primata via, inquit, dupliciter accipi possunt: vel he que sunt in agris, quibus imposita est seruitus, ita ut ad agrum alterius ducant, vel ea que ad agros ducunt: Per quas omnibus commode liceat, in quas exiit de via consulari: Et sic post illam excipit via, vel iter, vel actus ad villam ducens. Sextus Pompeius Festus in libris de verborum significatione: *Actus*, inquit, modo significat in comedius & tragediis, certa spatia canitorum. modo iter inter vicinos quatuor pedum: modo in Geometrica minorem partem ingerit, id est, centum viginti pedum, &c.

De Aqueductu. Cap. 15.

- 1 *Aqueductus quid. Seruitutes iura dicuntur. Aqua ducitur ex publico vel priuato loco sed permittente domino, &c.*
 - 2 *Aquam ab alio ducens predio, quando alii possit impertire, &c. Aqua dominus, si alius ius seruitutis non habeat, concludere & conuincere in suo agrum potest opere manifestato.*
 - 3 *Princeps permittit aquam ex riuo vel loco publico ducere, hocq; ius est reale & personale. Concedebant hoc ius olim pretores & senatus, causa cognita, priuatis, &c.*
 - 4 *Consuetudo immemorialis cuius, ex publico aqua ducendi tribuit. Per viam publicam, vel supra aquam ducere, ad principem concedere pertinet.*
 - 5 *Via publica media ductum aqua non haustum impedit. Impedit etiam medius locus, facer & religiosus.*
 - 6 *Aquam ex publico ducere licet, si sine iniuria fieri alterius possit, vel nauigantium.*
 - 7 *Ex flumine publico non nauigabili, & quod in nauigabile non descendit, licet cuique priuato aquam ducere, sine preiudicio tamen accolarum, & non auertendo aqua alieum.*
 - 8 *Flumina sunt publici iuris, nisi non sint nauigabilia neque quicquam priuata auctoritate potest facere potest supra. Stagnum quid, & lacus, & fossa.*
 - 9 *Medium pradium inter aquam & pradium ducens aquam, seruituti consentire debet, alter impedit.*
 - 10 *Aqueductum qui habet, non potest supra alterius iter aream scindere.*
 - 11 *Seruitus ducenda aqua ex flumine per vicinum fundum, flumen inde recedens non sequitur.*
 - 12 *Ductus aqua & aqua haustus seruitutes differunt.*
 - 13 *Aqua ducenda, de modis, &c. l. 4.*
 - 14 *De aqueductibus insignioribus Romanorum.*
 - 15 *Modus ducenda aqua mutandus non est. Reius quid, &c.*
 - 16 *Ductus aqua presentis & inquirenda, & fontis, & ex fonte conceditur.*
 - 17 *Aqua ducenda, ut nec iuineris ius diuidi nequit, at potest aqua & vsus diuidi.*
 - 18 *Diurna, nocturna, aestiua, quotidiana, ab vsu diuisio ducta quomodo.*
 - 19 *Modus concessus aqua ducenda, & quomodo quis incipit vti, si indefinito fuisse concessum ius ducendi, sequentis. Idem in itinere. & actu, & via.*
 - 20 *De remedio contra vtem alio quam oportet modo ductu aqua, & de restitutione reite vtemis.*
 - 21 *Aqua exarscens, ex qua seruitus, si postea redeat seruitutem reuertet.*
- 1 **A**queductus est. ius aqua ducenda per fundum alienum. l. 1. de seruit. rustic. §. rusticorum, eod. ap. Iulian. Res enim tua nemini seruit, l. vii. §. si vsus vsus, l. 7. et. l. in re. communi, de seruit. urban. l. nemo 38. eo. ius commune omnibus est seruitutibus que in iure constituent & iura dicuntur l. 1. §. final. de rerum diuision. l. 1. de seruit. urban. l. 2. quem admodum seruitus. Aqua porro ducitur vel ex priuato, vel ex publico, l. 1. §. hoc interdicitur, de aqua quotidiana & aestiua. Ceterum aquam que in alieno loco oritur, sine voluntate eius, ad quem vsus cuiusdam aqua pertinet prioris e-

dictum non permittit ducere, l. 1. §. 4. de seruit. & aqua, lib. 3. Cod. tit. 1. 34. Sicuti & qui aqueductum ab alio obtinuit, ex eodem alteri non potest impertire, inuito eo qui primus concessit, l. Lucio, de aqua quotidiana & aestiua. l. ex meo, 24. de seruit. rustic. pradior. nisi postquam ingreſſa aqua est fines pradii tui, l. 1. §. illud, de aqua quotidiana & aestiua, lib. 4. P. tit. 19. Nec preſes provincie seu iudex, vsus aquarum, que ex fontibus iuris nostri oriuntur, contra statutam consuetudinis formam, nos carere nobis inuitis, cogit: utpote quod durum sit & crudelitati proximum, agris nostris sitientibus. aquam nostram ad aliorum vicinorum agrorum vsum propagari, l. preſes provincie. c. de seruit. Cod. Ideo si & iustitio seruitutis non doceatur, dominus fundi in quo aqua est, factio in loco proprio opere, continere aquam potest: ne alibi fluat, l. si vbi. 10. Cod. de seruit. §. Permittitur l. 1. §. permittitur, de aqua quotidiana. Iulius Frontinus lib. 1. de aqueductu etiam aquam vel ex castello, vel ex riuo, vel ex quo alio loco publico ducere: verum id a principe conceditur, dicit §. permittitur. l. quo minus, de fluminib. l. 1. §. in publico §. sine permissu, de aqua pluuia arden. P. Alique nulli competit ius aqua danda. Daturus hoc interdum pradiis, & est tunc reale, quod extincta persona non extinguitur: interdum personis & ideo ad alium dominum pradiorum non transit, neque ad heredem qualemcunque successorem, dicit §. permittitur, l. ecoris, & l. quero, de seruit. rustic. pradior. l. arbor. §. final. commun. diuidus. P. l. priuilegia, de regulis iuris. l. quia talem, solut. matrim. P. Videretur & hoc ius concedendi datum pratoribus antiquitus, l. si autem plures, 10. §. final. de aqua pluuia arden. lib. 3. P. tit. 3. & senatus eo quod populi vel principis auctoritatem referrent: vel isti tantum causa cognita concedebant, si non noceretur publice vtilitati, l. 2. de fluminib. P. §. Sicut §. & consuetudo aliquando, que in initio non 3 habet memoriam, aqueductum ex publico sustinet, l. hoc iure, §. ductus aqua, de aqua quotidiana & aestiua. videtur enim id princeps ratum habuisse, §. Sic §. ad principem pertinet, vt ab eo solo 4 petatur, vt per viam publicam sine incommodo publico aquam ducere liceat. §. Nam §. is locus intermedius, quamuis aqua 5 haustum non impediatur: impedit tamen aqueductum, vt & sacri & religiosi loci interuentus, l. seruitutes pradiorum. 14. §. publico loco de seruit. P. §. Conceditur §. autem & aquam ex publico & 6 per viam in publico ducere si sine iniuria alterius id fiat, l. Imperatores, 17. §. fin. de seruit. rustic. Fieret autem iniuria alterius, si concessus aqueductus esset ex flumine nauigabili, vel si is flueret in flumen nauigabile, vnde nauigatio & commercia ladanur d. l. si autem, §. fin. de aqua plu. arden. l. 2. de fluminib. lib. 43. P. tit. 1. l. 1. vt in flumine publ. nauig. lib. 43. P. tit. 13. Quare nec princeps potest tunc permittere, nisi huic iuri nominatum deroget, gl. in d. l. 2. de flumin. §. Si §. tamen publicum flumen nauigabile 7 non sit, nec damnum publicum sequatur, licet cuique etiam sine Imperatoris permissu vel senatus, nisi illi verent, inde aquam ducere, d. l. 2. de fluminib. Quod intelligo sine iniuria etiam accolarum, vt non liceat aqua alieum diuertere, l. 1. §. sunt autem qui putant, ne quid in fl. pub. lib. 43. P. tit. 12. §. Sunt §. enim flumina 8 perennia iuris publici, etsi non sint nauigabilia: nec ab aliquo ex priuatis vsurpati omnino debent, nec possunt: non secus quam non possunt impeditur, ne fluant: & ideo qui in fluminis publici vtraque ripa habet domum, non potest flumini pontem priuati iuris imponere, l. si de fluminib. P. nec prohibere ne nauigeret in eo d. l. 1. §. hoc interdicitur, vt in flum. publ. nauig. lice. Si tamen stagnum, fossa, lacus priuati iuris sint, qui dominus est, potest libere his vti, & aliis interdiceret. Stagnum est, quod temporalem continet aquam stagnantem potissimum tempore hyemis. Lacus, qui perpetuam habet aquam. Fossa, receptaculum eius manufactum l. 1. §. si priuata, §. si §. vt in flum. ub. nauig. l. e. l. lacus de acquir. rer. dom. Que tamen esse etiam publica possunt vt tunc, cui libet vti ex arbitrio non liceat, d. l. 1. §. plane, vt in flum. publ. nauig. lic. §. Fieret item §. iniuria dominis pradiorum mediocum, inter pradium eius qui obtinuit, ductum aqua & ipsam publicam aquam si per eius fundum eo inuito duceretur: proinde & de seruitute depacifici ducendam oportet cum eo, cuius est pradium medium, quod alioquin seruitutem impedit, Paul. l. qui sella 7. §. fin. de seruit. rustic. pradior. & idem Pau. l. si prius 17. §. fin. de aqua plu. arden. l. 3. §. 1. de aqua quotidiana & aestiua. Sicuti si aliunde ex priuato vteriori fundo ducere vellet, conuenire debet, & cum illis quorum interest per locum duci, l. in concedendo, l. 8. l. in dem, 9. l. si autem, l. 10. de aqua plu. arden. P.

§. Nec §. qui habet aqueductum, poterit arcu supra iter alteri 10